

distincta

Virtutes

37

38

s. Deus decem mandata.

s. vtitur triplici mendacio.

præcipit

mendax

39

40

scilicet sit tripliciter.

s. malus contra duo vltima præcepta.

periurium

cupit.

LIBER SEN-

TENTIARVM TER-

tius, qui agit de Verbi incarnatione, hominis reparatione, ac de uirtutibus, complectitur Distinctiones 40.

DIST. I. Periocha.

Impleto tandem decreti tempore missus

È gremio patris filius ipse sui est.

H

Secund

DE HOMI. REDEMP.

Secundum apostolicam authoritatem Deus pater misit filium suum in temporis plenitudine, quod est tempus gratiæ & veritatis, in quo per charitatem legis fiat impletio, & verificetur patribus de salvatore facta promissio. Est enim hæc missio filii incarnatio. Quæ quidem filio magis quam aliis personis cõgruebat, ut quem admodum in sapientia patris omnia condita sunt, sic & per eandem omnia restaurarentur; & ille qui est à solo patre, primo mitteretur, sicq; is qui in dietate filius erat, fieret & filius hominis. Per quod tamen non abnuitur, quin & pater & spiritus sanctus incarnari poterint ac possint. Qui & cum filio assumptionem carnis fecerunt, sed ea ad solum filium terminata est, qui solus homo factus est.

DIST. 2. Periocha.

Totum ut curares hominem deus optime, totum

Crede-

LIBER III.

Crederis à nobis associasse tibi.

Naturam humanam filius Dei totam assumpsit, vt sic eam totam curaret, quæ protoparentis peccato tota corrupta fuit. Totam inquam, contra quorundã hæreses, id est, corpus & animam cum proprietatibus eorundem. Quod enim est inassumptibile, est incurabile. Attamen carnem mediante anima assumi congruebat ob diuinæ simplicitatis subtilitatē, quod non debet intelligi ordine temporis, sed naturæ. Tametsi autem inuestigabilis sit & inexplicabilis vnio naturæ humanæ cū verbo, error tamen detestandus est eorum, qui dicebant nõ veram Dei filium carnem assumpsisse, sed simulatiõẽ quadam ostendisse, ignauiter nimium suspicantes à carne humana diuinitatem inquinari, cum nec solis corporalis radij à sordib. quas contingunt, maculantur.

DIST. 3. Periocha.

H 2

In

DE HOMI. REDEMP.

In lumbis Abreꝛ quanquã pie Chri-
ste fuisti,

Vt Leui tamen es non decimatus
ibi.

IVxta sanctorum attestationis cõ
Iuenientiam, caro Christi in vir-
gine peccato vt reliqua virginis
caro obnoxia fuisse dicitur. Opera-
tione vero spiritus sancti omnino
mundata est, antequã ab eo assume-
retur: patiendi tamen possibilitate,
non necessitate, sed libera ipsius
voluntate inexistente. Nã & ipsam
virginem spiritus sanctus præueni-
ens, à peccato sic expurgauit, vt &
à fomite peccati, aut ipsum totali-
ter auferendo, quod magis videtur:
aut ipsum sic attenuãdo vt nullius
postea peccati occasio ipsi esset, eã
liberarit. Insuper & (vt Euangeli-
ca docet lectio) potentiam generã-
di absq; viri semine ipsi contulit.
Quamuis autem Christus secundũ
corpulentam substantiam in lum-
bis Abrahæ, sicut & Leui fuerit: ta-
men

87
LIBER III.

188

men non in eo decimatus est, vt ille, quia non vt ille secundum seminalem rationem ab eo descendit, neq; secundum legem communem, sed supra naturę vires & sine peccato. Vnde & primitiua nostrę massę assumpsisse dicitur. Hinc & caro eius similis fuit carni nostrę non in culpa, sed in pœnalitate. Quę etiã mox in conceptionis suę initio mēbrorum debita distinctione formata est, simul & animata atq; assumpta, quamuis per successum temporis sumpserit corporis incrementum.

DIST. 4. Periocha.

Diuini flatus fuit incarnatio donum.

Quamuis non deerant filius atque pater.

TAmetsi incarnatio opus sit trinitatis, in scripturis tamen spiritu sancto attribuitur, pro eo quod spiritus sanctus patris & filij charitas est & donū, & ex ineffabili

H 3

Dei

DE HOM. REDEMP.

Dei charitate verbum caro factum est, sicq; per hoc ab incarnationis opere pater & filius non excluduntur. Neq; tamen ob id Christus filius est spiritus sancti. Non enim de eo sicut de patre genitus est. Virginis aut filius recte dicitur, eo quod de ipsa genitus est vt matre. Neq; vero quicquid ex alio nascitur, filius est, vt patet de pilis hois & de baptismo renatis respectu aque. Dicitur autem Christus incarnatus de spiritu sancto, eo quod incarnatio ipsa non promerita, ex Dei dono est, virtute videlicet spiritus sancti effecta. Hinc nec spiritus sanctus quasi seminalis materia ipsius accipi potest. Etsi etiam de uirgine Christus natus sit, factus tamen per Apostolum dicitur ex muliere & ex semine David, puta per virginem que de semine David fuit, et hoc dicitur ad significandam eius singularem conceptionem, que opere spiritus sancti facta est, qd alijs non competit.

Distin

LIBER III.

DIST. 5. Periocha.

Nec credas aliam quod sumat hypostasis vna.

Et si naturas continet vna duas.

In incarnatiōis mysterio nec persona assumpsit personam, nec natura personam, sed persona diuina naturam, scilicet humanam. An autē diuina natura humanam naturam assumpserit, videtur esse in authoribus contrarietas. Conciliū nanq; Toletanum dicit, quod solus filius carnem seu naturam assumpsit humanam. Authoritates autē quædam aliæ dicere videntur, naturam diuinam assumpsisse. Tenendum tamen est personam diuinam naturam assumpsisse humanā. Vnde illę authoritates capiendę sunt, quod diuina natura humanę nature in persona filij sit vnita, & secundum hunc intellectum diuina natura dicetur incarnata s. in filij persona. Vnde & cum dicitur solum filium carnem assumpsisse, natura

H 4

quidē

DE HOMI. REDEMP.

quidem non excluditur, sed incarnationem ad personam aut patris aut spiritus sancti terminatam non esse, designatur. Nec tamen per hoc dici debet diuina natura caro facta, ne conuersio naturæ in naturā significari putetur. Neque etiam natura diuina homo facta, vel esse dicitur, quia non sic in unitatem & singularitatem sui, ut persona verbi, humanam assumpsit naturam. Manet enim in singularitate personæ naturarū distincta proprietas. Porro personam hominis verbum non assumpsit, sed assumendo sibi naturam uniuert, & uniendo assumpsit, sicque personalitatem præuenit. Quod vero August. dicit verbum assumpsisse hominem, intelligitur per hominem non persona, sed natura. Quod etiam Magister dicit animam separatam esse personam, non tenetur.

DIST. 6. Periocha.

Cor-

LIBER III.

Corporis ac animæ qualis foret v-
nio Christi,
Prendere doctores non potuere
prius.

Prouide loquendum est in ex-
pressionem eorum, quæ concer-
nunt incarnationem verbi gra-
tiosissimam. Nam de propositioni-
bus illis, Deus factus est homo, &
homo est Deus, & similibus, atq; an
per hoc Deus factus sit aliquid, vel
non factus: tres sunt modi dicendi
seu opiniones, ad exprimendū mo-
dum vnionis præactæ. Quarū pri-
ma inter alia effectualiter dicit in
Christo duo esse supposita, & vnā
tantum personam, & hæc est falsa.
Secūda, quod in Christo vnum est
suppositum tantum, ac vna tātum
persona. Nā corpus & anima Chri-
sti, simul tempore vnita fuerunt, &
assumpta, atq; per hoc vnum suppo-
sitū, seu vna persona in ipso, in dua-
bus subsistit naturis. Hinc & pro-
pter vnionem duplicis ipsius natu-

H 5 RE

EDEMP.
ur, sed inca.
m aut patri
nata non
amen per hoc
atura caro fa-
tur in natura
Neg etiam na-
facta, vel esse di-
vnitatem & fin
persona verbi
fir naturam. Me
laritate persona
a proprietat. Per
minis verbum
mendo sibi nato
niendo assumpt
e præuenit. Quo
verbum assump
elligitur per ho
ona, sed natura
ister dicit animi
sonam, non to

Periocha.
Cor

DE HOMI. REDEMP.

ræ in vno verbi supposito, nomina vtriusq; nature proprietates significantia, de Christo prædicari possunt, ita vt verè dicatur, Deus passus est, ac homo iste est æternus. Et hoc quoq; infertur, post incarnationem, personam verbi esse cõpositam, cum prius simplex fuerit, non quidem compositiõne, quasi ex partibus, vnde totum resultet: sed quia persona verbi, quæ ante in vna tamen subsistebat natura, post incarnationem in duab. subsistit, & hæc bene intellecta habetur vera. Tertia dehinc dicit, verbum humanam naturam, vt habitum seu indumentum assumpsisse. Sed hæc hæretica à doctoribus reputatur, & abiicienda, quam tamen Magister per longum, sicut primam prosequitur: & indeterminatam tandem relinquit. Quod etiam Magister in hac distinctione animam separatam dicit esse personam, ab alijs non tenetur.

Distin.

90
LIBER III.

DIST. 7. Periocha.

Quæstio quid veri teneat prægressa,
Magister

Differit in præsens fatq; superq; tibi.

Locutiones illæ de quib. distinctione præcedenti dictum est, secundum tres dicendi modos similiter habitos, diuersimode determinantur. Nam iuxta primum, Deus factus est homo, & econuerso &c. eo quod Deus substantia rationalis esse cœpit, quæ ante non fuerat, & sic factus est aliquid: ac illa substantia cœpit esse deus, quod ex gratia habuit, nõ ex meritis nec natura. Quod cum ab æterno præuisum fuerit, ideo Christus prædestinatus filius Dei dicitur. Iuxta secundum vero modum, Deus est homo, & econuerso: quia in incarnatione ex duabus naturis, & tribus substantiis subsistens esse cœpit: atq; hoc modo, quia humanam assumpsit naturam, secundum hanc

H 6 homo

DE HOMI. REDEMP.

homo dicitur esse à deo assumptus. Vnde & secundum hunc modum Christus etiam in quantum homo, est aliquid scilicet ex corpore & anima constitutum. Et secundum quod humana natura vnita est deitati in tempore, quæ vnio ex gratia facta est, & ab æterno à Deo prædestinata, & sic etiam est prædestinatus cognitus. Sed iuxta tertium Deus homo factus dicitur, & contra: quia Deus hominem accepit, & homo assumptus est à Deo, ita quod habes hominem, est Deus. Per hoc autem Christus non est aliquid secundum quod homo, sed aliquo modo se habens. Secundum quod etiam homo, prædestinatus dicitur esse filius Dei, eo quod ab æterno præuisum sit, & in tempore per gratiam collatum, vt ipse existens homo, sit filius Dei. Neque verò Christus dicitur homo dominicus, etsi ita Augustinus olim locutus est, id quod postea retractauit.

Distinct.

LIBER III.

192

DIST. 8. Periocha.

In Christo natura Dei ne nata vocetur,

Ni modo personam significare voles.

Concedi non debet natura diuina, nata de virgine, nisi in quantum persona nata de eadem dicitur. Nam in quantum natura stat pro essentia, nec de virgine, nec de patre nata dici potest. Quo etiam modo supra dictum est, quod diuina natura incarnata, non nisi pro quantum in persona incarnata dicitur. Affirmatur autem Christus bis natus duas habuisse natiuitates, diuinam scilicet ex patre, & temporalē ex matre, ob distinctas illarum natiuitatum proprietates.

DIST. 9. Periocha.

Nunquam sacra Dei verbum caro deserit absens,

Obque id culta pari semper honore fuit.

H 7. Opi-

DE HOM. REDEMPT.

Opinione quorundam caro vel anima Christi, seu eius humanitas adoratione illa quæ latria dicitur, & diuinitati debetur, (quæ in dilectione cordis & sacrificiorum exhibitione, &c. consistit) non est adoranda, ne idololatria committatur. Honoranda autem est Christi humanitas, seu adoranda Dulia excellenti, ac super omnem creaturam veneranda, & diligenda. Secundū alios autem sine omni periculo eadem Christi humanitas latria rectè adoratur, nõ quidem ratione sui, sed suppositi, in quantum scilicet à Deo in unitatē suppositi est assumpta, nec ab ea vnquam separata. Quæ quidem sententia vera est, & dictis sanctorum in litera confirmata.

DIST. 10. Periocha.

Quòd Christo nomen personæ cõuenit, hoc fit
Ipsius haud hominis, sed ratione
Dei.

Non

Non est concedendum Christū
secundū quod homo, esse per-
sonam, alioqui verbum non
naturam, sed personam, assumpsis-
se sequeretur, quod supra est im-
probatum. Sequeretur etiam quod
secundum quod homo, esset tertia
in trinitate persona, quod patet
esse falsum. Nec oppositum argui
potest, eo quod est substantia ratio-
nalis. Non enim hoc sufficit ad ra-
tionem personæ, quæ dicitur quasi
per se sonans, nec alteri coniuncta,
sicut tamen est natura humana in
Christo. Neq; etiam vulgaris per-
sonæ definitio personis diuinis cō-
uenit, sed alijs. Sed neque impedit
eum secundum quod homo est,
prædestinatum esse filium Dei qui
est persona. Non enim quo est, eo
homo filius Dei est, sed per gratiā
hoc accepit. Deniq; nec filius ado-
ptiuus Christus dici debet, sed na-
turalis. Nō enim prius esse cœpit, et
post in filiū adoptatus est, sed semp
fuit

DE HOMI. REDEMP.

Fuit filius æterni patris. Virginis quoq; filius est per naturam & gratiam, non quidem adoptionis, sed vnionis. Potest autem dici, personam quæ semper fuit, prædestinatam esse secūdum hominem assumptum, vt scilicet ipsa existens homo, esset filius Dei. Item & naturā humanā, vt verbo patris personāliter vniretur.

DIST. II. Periocha.

Non quit simpliciter Christus factura vocari,
Quamuis hoc certa cōditione que
at.

Simpliciter & absq; determinatione dici non debet Christus factus, creatus, vel creatura, quippe per quem omnia facta sunt, atq; per hoc ipse factus absolutè dici nō potest. Nā alioqui ipsi Euangelium prædicatum diceretur, essetq; subiectus vanitati. Hæc etenim secundum scripturas omni conueniunt creaturæ. At de Christo ea
abso-

93
LIBER III.

194

absolute dici est absurdum. Verum
tamen concedi potest addita de-
terminatione. Est enim creatura,
in quantum homo: & in quantum
talis, esse cœpit. Verum ex hoc non
sequitur, eum simpliciter esse crea-
turam, aut cœpisse. Nam hoc esset
procedere tropice à parte ad to-
tum.

DIST. 12. Periocha.

Non potuit Christus quamuis cõ-
mittere culpam,

At potuit fieri fœmina, factus ho-
mo.

AD hanc vel similem, an ille ho-
mo, scilicet Christus, esse cœpe-
rit, nō est sine distinctione re-
spondendum. Nempe si ad personā
respicias, verum est eum semper
fuisse: si verò ad naturam humanā,
conceditur eum cœpisse. Per quam
distinctionem & authoritates quę
contrariæ videntur, vt quod Chri-
stus est recens homo, & quod puer
iste creauit stellas, absolui possunt.

Potuit

DE HOMI. REDEMP.

Potuit autem Christus hominem aliunde assumere, quàm de genere Adam, sed ita fieri magis congruebat, ut sic diabolus vinceretur per aliquem de genere eius qui victus fuerat. Tametsi autem de genere Adam assumptus sit homo, tamen nec persona ipsius, nec natura assumpta, ut verbo unita, peccare potuit quamuis ut in se considerata. Nec obstat liberum eum arbitrium habuisse, cum nec in angelis confirmatis hoc peccabilitatē arguat. Quod etiam scriptum est, qui potuit transgredi, & non est transgressus, de membris Christi potius intelligendum est totum, aut solū pro vltima parte de Christo. Qui & sexum muliebrem assumere quidem potuit, sed virilem ex fœmina eum assumere, magis erat congruum, ut sic vtriusque sexus liberatio per eum fienda ostenderetur.

DIST. 13. Periocha.

Chri.

94
LIBER III.

195
Christum virginea post quàm cō-
ceptus in aluo est,
Sic, nihil vt supra, cuncta habuisse
simul.

Plenus fuit sapientia, & gratia,
pac omnibus donis Christus, se-
cundum hominem mox ab in-
stanti, quando conceptus est, adeo
vt nec amplius accipere posset. Nō
enim est ei datus spiritus ad men-
suram, & de plenitudine ipsius, vt
puta capitis, secundum quandam
similitudinem omnes reliqui ac-
ceperunt. Nec contra hoc est, scri-
pturas dicere eū in his profecisse.
Nam hoc fiebat nō per augmentū
talium successiuè accipiendum, sed
secundum exteriorem & ampliōrē
manifestationem. Quo etiam mo-
do intelligēdum est, quod Ambro-
sius dicere videtur, eum secundum
sensum hominis profecisse, iuxta q̄
scriptura insinuat eū parētes igno-
rasse. i. sic se ad eos habuisse, quasi
agni-

DE HOM. REDEMP.

agnitionis eorum tunc expers esset. Vel extra textū dici potest, de experimentalī hoc scientia accipiendum.

DIST. 14. Periocha.

Omnia Christi animam nouisse fatebimur omnes,
Non tamen omnipotens ipsa fuisse datur.

OMnia quæ Deus scit, anima Christi per scientiam ipsi collatam in verbo cognoscit: nec tamen per hoc scientiæ Dei æquatur, quando non ita perspicuè, vt deus ea intelligit. Nouit igitur omnia quæ Deus, quo ad numerum scitorum, non tamen quo ad sciendi modum. Ex hoc autem non sequitur, eam creare quid posse. Quamuis etiam creandi habeat scientiã, agnoscens quomodo mundus est creatus, non tamen creandi habet potentiam, cum sit creatura, quæ capax non est omnipotentiæ, qualis in creatione requiritur. Veruntamen

95
LIBER III.

196

tamen iuxta Ambrosium, Christus
omnipotentiam, quam filius Dei
semper habet naturaliter, hanc dū
filius hominis factus est, ex tempo
re accepisse dicitur, pro eo quod
persona quę verbi semper fuit, fu-
tura quoque erat persona
hominis.

DIST. 15. Periocha.

Sustinuit nostrę Christus discrimina uite,
Quę sibi pro nobis congrua uisa
pati.

Veram hominis naturam tam
corporis quàm animę ratiōe
passibilem Christus assumpsit
cū utriusq; defectibus pœnalibus,
non quidem omnibus, sed ijs quos
ipsum suscipere decuit, & salutem
nostrę expediuit: secundū quod & in
telligendę sunt, si quę scripturę
occurrunt, quę cum omnes defe-
ctus pręter peccatum assumpsisse
asseuerant. Hinc dicere dolorem in
carne, & in anima tristitiã veram
passio

DE HOMI. REDEMP.

passionis tempore Christum non
sensisse, à veritate alienū est, & hæ
reticum, ac si dicatur, ipsum nō ho
minem verum, sed eius tantum si
militudinem assumpsisse. Hinc ver
ba Hilarij quę oppositum dicere vi
dētur, sane intelligi oportet. Quos
tamen defectus pœnales non coa
ctē assumpsit, sed voluntarie, secun
dum quandam quasi propassionē,
qua mēs ipsius à rectitudine, & Dei
contemplatione eisdem passionib.
non fuit dimota.

DIST. 16. Periocha
Sint tua Christe neci quamuis ob
noxia membra,
Hæc tamen inuitus non capis, imō
libens.

Non modo moriendi aptitudi
nē, verum & patiēdi in anima,
& moriendi in corpore Chri
stus assumpsit necessitatem, nō quī
dem aliqua coactione, sed sponta
nea voluntate. Nam nec nobis hæc
necessitas prouenit ex natura, vt
primō

96
LIBER III.

157

primò instituta est, sed vt vitiata est ex peccato, quod Christus non habuit. Accepit autem de omni statu hominis aliquid ipse Christus, vt de innocentiā statu, peccati immunitatem: de statu post peccatū, defectus & pœnā: de statu sub gratia, eiusdem plenitudinē, & de statu gloria, impeccabilitatem, & dei contemplationem perfectam.

DIST. 17. Periocha.

Exorasse patrē semper ne credito Christum,
Quando nec horroris transijt iste calix.

Secundum duas in Christo naturas, plures in eo fuisse voluntates ostenditur, secundum quarum aliquam à patre petiuit quod non impetrauit, ac non se impetraturum præsciuit, imo quod nec secundum aliam voluit. In eo namque voluntas diuina erat & humana, & hæc vltima duplex, rationis scili-

DE HOM. REDEMP̄T.
scilicet & sensualitatis, secundum
quā pati & mori refugiebat, quod
tamen secundum diuinam volun-
tatem, & rationē humanam vole-
bat. Nec tamen per hoc in eo rebel-
lio carnis ad spiritum erat vlla, quā
nulla concupiscentia. Erat autem
in eo sensualitas, vt in ipso nature
humane veritas comprobaretur.
Hinc & orauit, vt nobis orandi in
necessitate exemplum relinqueret.
Quamquam autē à patre sub con-
ditione aliquid petierit, & ob id
quasi dubitasse à sanctis dictus vi-
deatur, hoc tamen intelligi sanè de-
bet: id est, admodum dubitantis se
habuisse.

DIST. 18. Periocha

Cum tibi, tū nobis meruisti Chri-
ste: nec ortu,

Quam nece, crediderim te meruisse
minus.

Meruit Christus per passionem
suam non tantum nobis, vt
quidam dicebant, sed etiam
sibi

sibi: nobis quidem redemptionem
& regni apertionem, & cætera: sibi
uero & corporis immortalitatem,
& animæ impassibilitatem, ac no-
minis clarificationem, quã cū ani-
mæ impassibilitate mox post ipsi-
us à corpore separationem adeptū
eum esse, quamuis Magister sub du-
bio relinquit, per alios tamē astrui-
tur. Hæc autem prædicta non tan-
tum in passione, verum & à conce-
ptionis suę initio meruit, quod ita
posse, ex gratiæ & uirtutum habu-
it plenitudine. Vnde nec in merito
proficere potuit, quo ad meriti ef-
ficaciam, sed solum quo ad nume-
rum meritorum, idem scilicet plu-
ribus modis merēdo. Hinc & licet
acceperit impassibilitatē post mor-
tem, antè tamen absolutè loquen-
do, non minus beatus fuit, quãuis
secundum aliquid, scilicet secundū
omnis miserię immunitatem. Hinc
etiã quod Deus uocetur, ante mor-
tē habuit. Et quod Apostolus

DE HOMI. REDEMP.

hoc ipsi per passionis humilitatē collatum dicit, quo ad innotescen-
tiam intelligi debet. Quod etiam
Ambros. dicit id ipsum nomen do-
natum ipsi Deo, Augustin. aut ho-
mini, diuerso id dicunt respectu. Pri-
mus namq; loquitur respectu natu-
ræ, alter gratiæ. Ea autem quæ sibi
Christus meruisse dictus est, sine
merito (supposita mortalitate &
passibilitate quã assumpserat) habe-
re non potuit, quamuis talem na-
turam assumere poterat, vbi illa si-
mul accepisset, & sic nec meruisset,
& nomen suum aliter potuerat cla-
rificare. Sic etsi redemptionem no-
stram intelligendum est ipsa alia
via, quam per passionem procura-
re potuisse, illa tamen videtur con-
gruentior.

DIST. 19. Periocha.

Christus inuicta natura perculit
hostem,
Ut nobis tanto charior inde fo-
ret.

Per

Per passionem & mortem suam
Christus à peccato, & diabolo
nos redemit, q̄ charitatis suæ
magnitudine charitatem in nobis
vicissim accendi voluit, vt per fi-
dem passionis & mortis eius qui se
sacrificiū pro nobis obtulit, dicto-
rum malorum euasionem adipisca-
mur. Factus enim est homo, vt per
mortem suam diabolum iustè vin-
ceret in natura prius victa, sicq; &
à pœna æterna nos liberauit: quia
culpam pro qua pœna debetur, sua
morte destruxit, temporalē quoq;
tandem ablaturus. Est proinde ob
vsum potestatis & operis expletio-
nem, Christus propriè humani ge-
neris redemptor, quāuis primum
& patri & spiritui sancto conueni-
at, Quapropter & pater, & spi-
ritus sanctus redemptor quando-
que nuncupatur. At mediator Dei
& hominum solus ipse est, & non
pater neque spiritus sanctus, secun-
dum quod etiam nec CHRISTVS
I 2 dici-

DE HOM. REDEMPT.
dicitur secundum diuinitatem, sed
secundum naturam assumptā, qua
& minor patre, & caput hominum
esse probatur.

DIST. 20. Periocha.
Etsi aliter potuit Deus instaurare
salutem,
Congruit in primis mors tua Chri-
ste tamen.

ALio quidem modo quā per
Christi passionem, deus cui po-
testati omnia sub sunt, homi-
nem liberare potuisset, sed nullus
alius infirmitati nostrę sanandę fu-
erat conuenientior. Hoc enim mo-
do voluntas hominis per amorem
magis in Deum dirigitur, & iusti-
tia manifestius est obseruata in vi-
ctoria diaboli, qui cum Christum
occiderit nullam in eo mortis cau-
sam reperiens, potestatem vsurpa-
tam in omnes fideles iure amisit.
Neq; tamen etiamsi Deus (quod po-
tuit) vno nutu hominem redemis-
set, iniuria alicui esset illata qui p-
pe

pe in cuius manu vniuersa confi-
stunt. Christus ergo hostiam & pre-
cium redemptionis nostre seipsum
offerens, per passionem suam cau-
sa fuit effectiua & author reconci-
liationis humanæ, pro omnibus
quidem sufficienter, efficienter ve-
ro pro electis tantum. Qui & cum
ad passionem traditus sit à seipso,
à patre, à Iuda, & à Iudeis: hi tamē
vltimi quamuis opus eorum ope-
ratum bonum esset, habito respe-
ctu ad operantium intentionem,
pessimum egerunt facinus, inno-
centissimum dominum ex iniqui-
tate offerentes, quem pater ac ipse-
met seipsum ex maxima obtulerāt
charitate.

DIST. 21. Periocha.

Quanquam mors animam Christi
de corpore trahit.

Ipsa tamen deitas mansit utrique
comes.

IN Christi passione diuinitas ab
anima ipsius siue etiam à carne
I 3 separa

DE HOMI. REDEMP.
separata non fuit. Quod aut̄ Chri-
stus in cruce derelictum se clamat
à Deo, intelligēdum, non quod v-
nio personalis soluta fuerit: sed
quia auxilium defensionis huma-
nitati ad tempus erat subtractum.
Et hoc etiam modo capiendum est
dictum Ambrosij, quod oppositum
videtur sonare. Quod etiam Atha-
nadius dicit hominem reassumptū
in resurrectione, & sic in morte de-
positum, dicitur nō quasi vnio per-
sonalis fuerit soluta, sed quia ani-
ma à corpore per mortem fuit se-
parata. Vnde & verè mortuus pro-
batur. Hinc & filius Dei passus dici-
tur & mortuus, propter propieta-
tum vtriusque naturæ communi-
cationem, qui tamen secundum di-
uinitatem impassibilis est & immu-
tabilis. Ex quo etiam passus & non
passus, mortuus & non mortuus di-
ci potest, diuersorum respectu.

DIST. 22. Periocha.

Non tibi verū hominē persuadeat
ipse Magister Chri-

100
LIBER III.

201

Christum sub tumuli colle fuisse sa-
cri.

IN triduo mortis suæ Christus se-
cundum Magistri sententiã fuit
verus homo, vera ipsius morte
non obstante: nec tamen dicendus
fuit tunc homo mortalis vel im-
mortalis, quod ipse solùm in puris
hominib. locũ habere dicit. Ex q̄ &
concedit, quod & in sepulchro &
limbo Christus tunc fuit homo, q̄
ibi erat secundum hominem, non
tamen per hoc vbiunque fuit ho-
mo, eo quod non secundum quod
homo, sed secundum quod Deus,
est vbiq̄. Hæc autem vult sequi
ad inseparabilem vnionem huma-
nitatis **CHRISTI** ad personam
verbi, respondens ad rationes in-
oppositum. Sed in his non tenetur
ab alijs, qui & vt veras rationes il-
las assumunt, scilicet quia Christus
in quantum homo, vere mortuus
erat, homo autem mortuus, non
est homo, & sic de alijs. In illo

DE HOMI. REDEMP.

tamen triduo Christus totus fuit
in sepulchro, & totus in limbo, quā
uis non totum. Per verbum enim
totū representatur persona, per to-
tum autem natura. Persona autem
ipsius cum sit inuisibilis, non fuit
maior coniunctis inter se anima &
corpore, quā separatis, quæ tamē
ipsa per mortem non reliquit. Sed
& filius hominis, seu ille homo, sci-
licet Christus, venit de cælo & est
vbique, & filius Dei crucifixus est,
&c. per cōmunicationem idioma-
tum, respiciendo scilicet ad perso-
næ vnitatem. Et hæc tantū de ver-
bi incarnatione.

DIST. 23. Periocha.

Quicquid ad æternę spectat decre-
ta salutis,

Hoc si oculi nequeant, iudicat al-
ma fides.

Occasione dictorū de plenitu-
dine gratiæ Christi, inquiren-
dum est de fide, spe, & charita-
te. De quarum prima aduertendū,
quod

107

LIBER III.

202

quod ipsa est virtus, qua creduntur
 ea quae non videntur: quae quidem
 capta vel pro credibili, vel habitu
 informi, non est virtus, sed dum est
 habitus charitatis informatus, quo
 modo est in solis iustis. Cum etiam
 aliud sit credere Deum, & credere
 Deo, ac credere in Deum: primis duo
 bus modis etiam peccatoribus. imo
 & demonibus credere competit, &
 est nihilominus donum Dei. Ter-
 tio autem modo non competit ni-
 si fidem formatam habentibus. Hoc
 enim modo credere, est per opera
 bona in Deum ire. At in habente fi-
 dem informem charitate superue-
 niente, utrum ea maneat & formetur,
 an ea depulsa alia succedat, questio
 est, licet prius magis dicendum vide-
 tur. Est autem una tantum confitenda
 esse fides, siue pro credibili fides ca-
 piatur, siue pro habitu. Hic enim
 est in uno idem numero, in diuer-
 sis autem saltem idem specie. Quae-
 vis autem ea quae credimus, aperte

I S non

DE HOMI. REDEMP.

non videmus, credere tamen nos
intellectualiter cognoscimus. Est
enim fides (secundum Apostolum)
de sperandis rebus & non apparen-
tibus. Quæ fides etsi conuenien-
tiam quidem aliquam habet cum
spe, magis tamen ab ea differt. Un-
de & definitio fidei, spei proprie
non conuenit. Quod autem Magi-
ster inducit de charitate hominis,
quod sit spiritus sanctus, non tene-
tur, vt & supra lib. I. habitum est.

DIST. 24. Periocha.

Credita sint oculis quamuis inco-
gnita nostris,

Nota aliquo certum est attamen es-
se modo.

Fides & si iuxta prædicta proprie
non sit nisi de non visis, eam ta-
men largè sumendo, quandoq;
etiã credere dicimur quæ videmus,
quomodo Christus ait: Vt cum fa-
ctum fuerit, credatis. Verum hic a-
gitur de fide proprie dicta. Quod
etiã Augu. dicit fidẽ esse de reb. præ-
sentib.

sentibus, accipit ipse fidē pro mercede fidei in patria accipiēda. Hinc Petrus fidem passionis Christi habuit, non quia hominem mori vidit, sed quod hunc Deum esse credit, sicut nec nobis pro hoc fides meretur, quod credimus hominē crucifixum, mortuum, sed quod eū credimus esse Deum. Quamuis autem fides non sit de cognitis visu exteriori, oportet tamen credita (secundum Augustinum) per intellectum aliq̄ modo apprehendi: quod tā de his quæ sciri non possunt nisi credita, quā etiam de his quæ nisi scita aliquo modo non creduntur, verum esse probatur. Creditur ergo quod ignoratur, non tamen penitus.

DIST. 25. Periocha.

Quicumq; æthereas vsquam conscēdit ad arces,

Hunc mediatoris iuuit aperta fides.

OMni tempore mundi, fides homini ad salutem fuit necessaria

I 6 rias

DE HOMI. REDEMP.

ria: nec sufficebat credere Deū esse
& in se sperantium remuneratōre
fore, sed & mediatoris fidem habe
re oportuit, quæ tamen fides arti
culorum distincta cognitiōe, & cre
dentium constantia & deuotione
creuisse probatur. Quæ & de vete
ris testamenti hominibus intelli
gi debent, quorum nullus sine fide
mediatoris saluari poterat, quam
uis quod nos in hoc factum credi
mus, ipsi credebant esse futurum.
Veruntamen simplices implicite
hoc credebant in fide maiorū, qui
bus hoc expressius erat reuelatū, si
cut & modo maiores eadē expres
sius credere oportet. Credi autem
tunc secundum quosdam expresse
oportuit mediatoris natiuitatem,
mortem, resurrectionem, & iudi
cium: secundum alios autem, suffi
ciebant primum & vltimum cū fi
de trinitatis. Quam fidem & Cor
nelius Centurio habuit: vnde &
Deo acceptus erat, quamuis Chri
stum

frum iam venisse nesciret, pro quo
& denunciando Petrus ei missus fu-
it. Vbi & aduertendum, fidem, spē,
& charitatem, secundum operatio-
nem interiorem in præfenti æqua-
liter intendi: inter quas tamē cha-
ritas maior dicitur, quia alijs eua-
cuatis in futuro, ipsa manet, & est
mater aliarum. Dicuntur autem fi-
des & spes charitatem præcedere:
nō quidem causa aut tempore, sed
quia illa sine istis esse non potest,
cū istę sine hac aliquo modo, et si
infructuose, & non pie, cohæreant.

DIST. 26. Periocha.

Spes sacrata fidem comitatur passi-
bus æquis,
Quam de non visis rebus habere
soles.

Spes in quantum virtus est, spiri-
tualia, & æterna respicit bona,
cū sit certa expectatio futurę
beatitudinis: ex Dei gratia & meri-
tis præcedentibus proueniens. Nā
sine meritis eam sperare, non spes,
I 7 sed

DE HOMI. REDEMP.

sed præsumptio est. Et hæc cum fide quidem cõuenit, eo quod est de inuisibilibus, de quib. tamen fides est, vt non visis: spes autem, vt nõ habitis, in quo differunt, sicut & in hoc quod fides indifferenter est de bonis & malis, præsentibus, præteritis & futuris, de suis ac alienis: spes verò de bonis tantum & futuris ac ad se pertinentibus. Porro in Christo etiam pro huius vitæ statu neutra harum fuit, cum clarissimè Deum viderit, & bona æterna comprehenderit, qua ratione nequæ sunt in beatis. Christus autem quædam sperasse & credidisse dicitur, quia firmiter eis assensit. At patres in limbo eas virtutes habebant, quousq; Deum non videbant,

DIST. 27. Periocha.

Quæ duo præcipuè tibi sunt ad-
manda, doceris
Isthic, & virtus quanta sit ipsus a-
mor,

Cum

Cum tam eximiam & incompara-
bilem Christus charitatem
habuerit, qua maior esse non
possit, qua & animam suam pro no-
bis posuit, & ad dilectionem nos p-
uocauit: ideo de charitate primo
sciendum, quod ea est qua Deum di-
ligimus, & proximum propter De-
um: quæ quamuis vna sit, gemina-
tur tamen ob duo dilecta, Deum,
scilicet & hominem, Vnde & duo
de ea dantur præcepta, quia & duo
sunt propter motum duplicem in
ipsa dilecta. Hoc tamen quod Ma-
gister dicit, dilectionem esse spiri-
tum sanctum, accipiatur vt supra.
Præcipitur autem nobis & chari-
tas habenda, & modus ipsius seruã-
dus insinuatur, qui est vt toto cor-
de, &c. Deum, diligamus: proximũ
propter Deum qui licet rebellione
carnis impediende in hac vita im-
pleri perfectè non possit, non ta-
men frustra datum est mandatum.
Neque enim aliquis curreret, nisi
sciret

DE HOMI. REDEMP.

sciret quo currendum esset. In patria ergo hinc inchoatum implebitur. Ambo denique charitatis præcepta adeo connexa sunt, ut vnum absque altero impleri non possit. Vnde & vnum pro vtrisque quandoque ponitur.

DIST. 28. Periocha.

Demandata foret quavis dilectio nulla,
Corporis ac animæ certa tenenda tamen.

Quicquid diligere ex charitate oportet, in dictis duobus de dilectione mandatis continetur. Quatuor enim ex ea diligenda tradit Augustinus. Quæ sunt, Deus supra nos, proximus iuxta nos, anima nostra, & corpus quod est infra nos, de quibus tamen ultimis duobus, præcepta dari non oportuit: quia in alijs implicantur, & ipsa diligere naturaliter homini insertum est. Neque enim viri iusti corpus macerantes, ipsum ob se, sed

sed ob corruptiones ipsius odiunt.
Nomine autē proximi quilibet cui
beneficium conferendum est, atq;
per hoc omnis homo intelligi de-
bet, quod & ex parabola Domini
de semiuivo patet. Insuper & is à q̄
accipitur. Hinc angeli qui multa
nobis bona impendūt, proximi no-
stri cēsendi sunt, ac diligendi. Quā-
uis autem à deo omnia habeamus,
ipse tamē proximus noster nō est,
sed incomparabiliter excellētior.
Hinc dilectio supra nosmetipsos,
& maxima ipsi debetur. Homo etiā
Christus quamuis nomine proxi-
mi contineatur, magis tamen eum
quàm nos pro sui excellentia dili-
gere debemus, licet minus tamē q̄
Deū: quia in hoc eo minor est. Ad-
uertendum quoq; quod alter alte-
rius proximus dici potest, aut s. cō-
ditione primæuę originis, vt sunt
omnes homines: aut spe conuersio-
nis & saluatōis, vt sunt nō modo
ad fidem conuersi, sed etiā cōuertī-
biles:

DE HOMI. REDEMP.

biles: aut propinquitate cognationis, vt sunt nobis sanguine specialiter iuncti: & ratione benefice subuentiois, quales sunt sancti angeli.

DIST. 29. Periocha.

Quemlibet affectu simili deamare,
vel æquo

Quemlibet effectū, lex data nulla
iubet.

Dilectionis ordo deposcit, vt diligantur diligenda, alijs posthabitis. In diligendis quoque plus diligatur id, qd plus diligibile est, sic vt primum & super omnia diligatur Deus, dehinc anima propria, deinde proximus, & ultimo proprium corpus. De proximis aut opinantibus quibusdam, quod affectu quidem omnes equaliter diligendi sunt, nō autem effectū: alijs vero tam affectu, q̄ effectū æqualiter eos diligendos, dicentibus: Magister tertiam amplectitur viam, vt scilicet nec affectu, nec effectū equaliter sint diligendi, cum ordo
absq̄

absq; inæqualitate esse non possit,
 & effectus affectui cæteris paribus
 respondere debeat. Ea autem quæ
 in oppositum videntur, intelligen-
 da veniunt, pro quanto ad idem
 beatitudinis bonum omnes dilige-
 re debemus: non tamen æquali o-
 portet affectu id fiat, sed meliores
 amplius. Sunt proinde boni extra
 nei in hac vita plus diligendi, quã
 parentes mali, cum vinculo chari-
 tatis sint nobis coniunctiores. Ini-
 micos quoq; dominus nos diligere
 iubet ob bonum naturæ, quod in
 omnibus diligendum est, & vt ad
 bonum moris conuertantur: vitiũ
 autem in eisdem, immo & in paren-
 tibus odiendum. Itaq; sunt hi cha-
 ritatis gradus quatuor.

DIST. 30. Periocha.

Maius habet meritum chari dile-
 ctio fratris,
 Quam tenet aduersi frigidus ho-
 stis amor.

Ami-

DE HOMI. REDEMP.

Amicorum dilectio simul cū inī
micorum dilectione magis est
meritoria, q̄ ea quæ est amico-
rum ad vtrasq; comparata: si tamē
quælibet per se consideretur, ma-
gis meritoria est ea quæ est amico-
rum, quia feruentior. Quod autem
Augusti. eam quæ est inimici, dicit
esse meliorem, intelligendum est si
mul cum amicorum dilectione ac-
ceptam. Nec valet opinio, qua qui-
dam putabant charitatem haberi
posse absq; inimicorum dilectiōe,
occasionem sumētes ex verbis Au-
gustini, qui dicere videtur inimi-
corum dilectionem esse perfectio-
rum, &c, Præceptum enim de dile-
ctione extendit se ad omnes gene-
raliter. Et quod August. dicit, intel-
ligendum est de perfecta inimico-
rum dilectione, per quod nō exclu-
ditur, quin & alij suo modo
eos diligere possint &
teneantur.

DIST. 31. Periocha.

Sæpius

107
LIBER III.

208

Sapientius in terris diuinum perdit amorem,

Quem tamen in cœlis perdere nescit homo.

Non est necessarium, charitatē semel habitam semper permanere : sed habita amitti potest, & amissa recuperari : sicq; à damnādis quandoq; habetur, & à prædestinatis quandoq; temporaliter amittitur, non autē finaliter, vt gratia Dei nō recuperetur. Quæ verò ex Apostolo & alijs cōtrā allegari possunt, intelligi debent de charitate perfecta, & secundum finalem charitatis effectum. Licet autem & fides & spes in patria tam quo ad habitum, quàm actum, sint euacuanda, sicut & scientia quo ad actū destruetur, substantia ipsius manēte, charitas tamen quo ad vtrunq; manebit. Quæ & charitas secundum modum patriæ in Christo fuit. Vnde & modum charitatis eorum qui sunt in patria, ipse adhuc in via seruauit,

DE HOM. REDEMPT.

uauit, ita scilicet, vt electos sicuti seipsum, ad vitam æternam, dilexerit, eorumq; salutem iuxta diuinam optauit voluntatem.

DIST. 32. Periocha.

Non est vnus amor, licet asserat ipse Magister,

Quo calet omnipotens, & pius ardet homo.

DE dilectione dei dicere volens Magister, ponit eandem esse charitatem increatã, qua ipse Deus nos diligit, & qua nos eũ diligimus, scilicet diuinam vsiam seu essentiam: quod quidem ex parte Dei certum est, ex parte autem nostra, nisi & habitum esse concedat charitatem in mente diligentis à spiritu sancto infusum, non conceditur: de quo & supra dictum est. Præfata autem dilectione Deus vna eademq; omnia creata ab æterno æqualiter dilexit ipsam in se cõsiderando, vtputa quæ est æterna & immutabilis dei essentia: quæ
nec

LIBER III.

nec magis nec minus suscipere potest. Secundum efficientiam autem id magis ab æterno dilexisse dicitur, cui in tempore absq; sui mutatione plus boni impartitur. Vnde & secundum effectum vnum plus vno tempore, quàm alio diligere dicitur. Quod autem de electis astruitur, absolute deum eos ab æterno dilexisse, de reprobis non conceditur, nisi cum additiõe, scilicet, in quantum opus eius erāt futuri.

DIST. 33. Periocha.

Quatuor egregias sanctæ moderationis vitæ

Virtutes, Christum nemo habuisse negat.

Virtutes cardinales seu principales, quatuor sunt, scilicet iustitia, quæ (vt Augu. loquitur) est in subueniendis miseris: prudentia, quæ est in præcauendis infidijs, fortitudo, in perferendis molestijs: temperantia, in coërcendis delectationib. prauis: quibus quidē in hac vita

DE HOMI. REDEMP.

vita bene viuitur, & post hanc vitam peruenitur ad æternam. Et hæc in Christo plenissime fuerunt secundum vsum quem habent in patria, atq; etiam secundum eum quem habent in via, quo ad passiones ab extrinseco illatas. Quæ etiam virtutes in patria remanebunt, quantum ad habitum, quamuis alium ibi vsum sint habituræ.

DIST. 34. Periocha.

In Christo patriæ castum nituisse timorem,

Flaminis vt sacri cætera dona, reor.

Secundum Ambrosij sententiam de donis spiritus sancti dicendum est, ea virtutes esse, operationem videlicet humanam perficientes: quæ sunt septem, scilicet donum sapientie, intellectus, consilij, fortitudinis, scientie, pietatis, & timoris. Quæ tantum abest, vt sint in patria defiturs, vt etiam multo abundantius à beatis (secundum alios tamen a-

ctus

109
LIBER III.

210

Etus quā in via) habeantur. Quæ & ipsæ in Christo erant, iuxta Esaiæ vaticinium, Requiescet, inquit, super eum spiritus sapientiæ. Ea autē in patria permansura, cum de alijs minus dubij habeat, de timore specialiter ostenditur, de quo tamen & scriptura dicit, Timor domini sanctus permanens in seculum seculi. Vnde & ipse ibi erit, non modo per effectum, verū & secundum habitum. Sed est timor multiplex: Nempe alius mundanus siue humanus dicitur, & hic malus est & deuī tandus. Eo enim contra Deum timentur carnis pericula, & temporalis amissio bonorum. Alius autē dicitur seruilis, quo scilicet à peccato se quis cohibet ad pœnam vitandam: qui bonus quidem est, sed insufficiēs. Initialis uero est, q̄ quis amare iam incipit quod durum vī debatur, & sic pro deo peccata deuītat, tametſi & ipse respectū ad pœnam habet. Et ille est cū charitate,

K

quæ

DE HOMI. REDEMP.

quæ seruilem timorē excludit. Est
deinde & timor castus & filialis
seu amicabile, qui de amore proce-
dit, quo ne dilectum quoquo mo-
do offendat, quis timet. Hæc ergo
sunt quatuor timoris genera, quā-
uis authores quidam pauciora di-
stinxerint. Hinc & diuersus loquen-
di modus prouenit. Etsi aut timor
seruilis cum charitate non sit, ei ta-
men locum præparat, & ei cedit,
vt in simili de seta & filo apparet.
Sub hac distinctione id quod Ioan-
nes Apolto ait, timorem in chari-
tate non esse: Dauid aut dicit, timo-
rem in sæculum permanere, aper-
ta est utriusq; veritas, si primū de
seruili, alterum de casto accipiatur
timore. Quorum etiam distinctio
accipi potest à simili de muliere, v-
na adulterium deuitante, ne à vi-
ro deprehendatur, & altera ne ab
ipso deseratur. Initialis aut timor
inter hos medius est quodammo-
do. Nam peccare cauet partim pec-
cati

cati horrore, partim & virtutis amore: qui etiam vna cum seruili initium sapientiæ dici potest, alio tamen respectu: quia scilicet cum sapientia seu charitate venit, quam seruilis, vt dictum est inducit, Porro vero donū timoris in patria, vt prædictum est, permansurum, in Christo fuit secundū actum reuerentiæ. Qui & quamuis pœnam timuerit, non tamen per hoc mundanus vel seruilis vel etiam initialis in eo esse potuit, ob perfectissimam ipsius charitatem. Pœnas autē timuit ex naturali quodam timore, qui ex peccato inoleuit, quē ipse sicut & alios defectus, sine tamē peccato, voluntariē pro nobis assumpsit.

DIST. 35. Periocha.

Est distincta alijs præclara scientia donis,
Numine quam sacro dicimus esse datam.

K 2 Etsi

DE HOMI. REDEMP.

Etsi tam sapientia quàm scientia, prout dona sunt spiritus sancti, diuinarum humanarumq; rerum notitia dici possint, proprie tamen sapientia diuinarum, scientia autem est rerum humanarum. Quæ etiam sapientia theosebia appellatur, hoc est Dei cultus, quo videlicet Deum agnoscimus & amamus, scientia vero à malis abstinemus. Hinc ad supernorum contemplationem illa pertinet, ista vero, ad temporalium actionem. A sapientia etiam intellectus per hoc distinguitur, quod cum hæc de rebus sit æternis, iste de rebus etiam est ex tempore ortis, quodq; sapientia de cognitis per eam delectamur: at non sic intellectu, quo res tantum apprehendimus. Sic igitur scientia valet ad temporalium rerum rectam administrationem, & ad bonam inter malos conuersationem, intelligentia vero ad creatoris & creaturarum inuisibilium speculationem, sapi

LIBE

scientia vero
contemp
tionem. Qu
sancti spiri
sunt nomi
ex hoc ip
Nec dicit
magis dor
DIST.
guntur v
mina nexu
periere
charitat
mater
legis, virtu
licet, ita c
habuerit
bus careat
hoc mo
ites, verum
vna inten
onabiliter
es sunt in ali
res esse comp
cipi debent

sapientia verò, ad solius æternæ ve-
ritatis contemplationem & dele-
ctationem. Quæ quidem vt dona
sunt sancti spiritus, ab eis quæ à na-
tura sunt nominibus eisdem appel-
lata, ex hoc ipso differunt, & ea per-
ficiunt. Nec dicta sapientia Deus est,
sed magis donum est ipsius.

DIST. 36. Periocha.

Iunguntur valido virtutum ger-
mina nexu,

iam pericere oēs, si perit vna tibi.

In charitate quæ virtutum omni-
um mater est, & totius plenitudo
legis, virtutes reliquæ, infusæ vi-
delicet, ita connexæ sunt, vt qui v-
nâ habuerit, habeat omnes: & om-
nibus careat, qui caret vna. Nec tã-
tùm hoc modo connexæ sunt vir-
tutes, verùm & sunt æquales, ita
vt vna intensa, & reliquæ propor-
tionabiliter intendatur, vt qui pa-
res sunt in aliqua, in alijs quoq; pa-
res esse comprobentur. Quæ tamẽ
accipi debent, quò ad habitum in

K 3 ani-

DE SACRAMENTIS

in animo existentem. At in actu exterius hoc fieri non oportet. Hinc quod Abraham in fide, in patientia Iob, in mansuetudine Moyses, & sic de alijs, excelluisse dicitur: quo ad usum & per comparationem ad alios, venit intelligendum: non autem quasi singulis singulas has virtutes intensius habuerint. Hæc tamen extra textum de æqualitate proportionis oportet intelligere: unde per hoc non excluditur, virtutem unam alia esse maiorem, & charitatem omnium primam. Neque per hoc peccata paria esse oportet, cum unum charitati amplius contrarium inueniatur. Porro ad Dei & proximi charitatem omnia decalogi præcepta reducuntur, ad quæ & moralia omnia ex decalogo manantia, ceremonialia quoque legis veteris spiritualiter intellecta, referri debent.

DIST. 37. periocha.

NA

Nil præcepta iubent tabulis con-
scripta duabus,
Quàm tibi perpetuus rite colatur
amor.

Decem sunt decalogi præcepta,
quorum tria (scilicet primæ ta-
bulæ mandata) ad Deum: reli-
qua verò septem (quæ secundæ ta-
bulæ dicuntur) ad proximum nos
habēt ordinare. Vnde primum pri-
mæ tabulæ præceptū (quod de cul-
tu vnius Dei existens, quamuis Ori-
genes diuidat, Aug. tamen vnū esse
ostendit) ordinat ad patrē, in quo
est vnitas & authoritas. Alterū autē
quod est de non assumendo in va-
num nomine dei, allegoricè filium
patri æqualem significans, ordinat
ad filiū, in quo est equalitas. Tertiū
verò, quod est de sabbato sanctifi-
cando, id quod significat abstinētiā
à vitijs pro futura quiete adipiscē-
da suscipiendam, ordinat ad spiri-
tum sanctū, cuius charitate nos eā
obtimeamus, per quem & sancti-

DE HOMI. REDEMP.

ficamur. Secundæ verò tabulæ primum præceptum, honorem & in casu prouisionem parentibus exhibendam indicit: Secundo prohibetur corporale & spirituale homicidium. Tertio mœchia exploditur, & omnis membrorum genitalium abusus. Quarto cauetur furtum & rapina & omnis iniuriosa alienæ rei usurpatio. Quinto crimen mendacii & periurii interdicitur de quorum utroque cum paulo fusius deinceps actum erit, tum denique de reliquis duobus præceptis infra differetur.

DIST. 38. Periocha.

Impia se pandunt octo mendaciarum,

Crimine quæ semper corda ferire solent.

TRia sunt mendacii genera, officiosum. s. quod salute aut commodo fit alicuius absque malignitate: quale fuit illud obstetricum & Rachab Ierichuntinæ. Iocosum, quod nec fallit, sed scitur causa iocandi

LIBER III.

214

ei dictum. Et perniciosum, quod scilicet ex malignitate & fallendi animo procedit, quod omnib. modis fugiendum est. Prima autem duo etsi leuia sunt, non tamen sunt sine culpa. Quod autem dominus obstetricib. & ipsi Rachab bene fecisse legitur, hoc nō fiebat propter mendacium, sed ob misericordiam populo Dei exhibitam. Neq; verō idcirco hoc de alijs peccatis in consequentiam trahendum est: alioquē detestanda sequi manifestum est. August. autem octo mendaciorum genera discernit, quæ tamē omnia ad tria reducuntur præfata. Est autem differentia inter mētiri & mēdaciū dicere, cū hoc quidem sine falsitate, illud autem nequaquam fieri possit. Sed & quisquis mendacium loquitur, mentitur, & si non contra. Hinc falsum loquens verax esse potest, cū scilicet loquit id qđ cordi sibi est: & e contrario Iudeus Christum dicens esse Deum, mentī

K 5 tur

DE HOMI. REDEMP.

tur quidem, quia non credit: non tamen loquitur mendacium, quia verum est quod dicit. Omne igitur mendacium peccatum est, tametsi unum altero grauius, qui grauitatis ordo per comparisonem ad id quod fit in doctrina fidei accipi potest. Ex his etiam patet, non idem esse mentiri & errare, cum hoc absque peccato quandoque esse possit.

DIST. 39. Periocha.

Qui iuramentis mendacia dicta tulerit,

Is periuro animam polluit ore sua.

Comites suos iusiurandum seu iuramentum habere debet, veritatem scilicet, iudicium & iustitiam: qui si defuerint iuramentum fit periurium. Hinc peierare eum constat qui fallendi voluntate falsum iurat: eumque qui iuramento falsum affirmat, quamuis ipse verum putet: eum quoque, qui cum verum sit quod iurat, putat tamen falsum esse, ubi quamuis mentiatur iurans, non tamen

114
LIBER III.

215

men est mendacium, vt ex supra dī
ctis patet. Periurat autem nihilo-
minus talis. Iuramentum enim fa-
cit fallendi intentione. Qui autem
iurat se aliquid præstiturum, quod
tamen non dat, periurus non est, nī
si mutando propositum, aut termi-
num transgrediendo. Quanquam
autem iurare non semper sit malū
seu illicitum, iurare tamen falsum,
est grande peccatum, nec sine pec-
cato est, citra necessitatem etiam
verum iurare. Ex necessitate au-
tem super aliquo licito iurare, be-
ne licet, vt cum innocentis probi-
tas per hoc ostendi debet, & sic de
alijs. Per creaturas autē iurare, per-
fectis quidem Magist. dicit licitū,
nō autem imperfectis. Per quas ta-
men iurans minus obligatur, q̄ iu-
rans per deum. Per falsos quoq; de-
os etiam verū iurans infidelis, pec-
cat: quo tamen eius iuramēto sine
peccato ad bonum fidelis vti po-
test. Nō autē iuramenta in malum

DE HOMI. REDEMP.

exitum vergentia, obseruāda sunt.
Neq; tamē callida arte verborum
deceptoric iurans, neq; alterum pe
iurare scienter cogēs, à mortali ex
cusatur; secus autem, si exigat ideo
vt fidem de re iurata habeat. Hęc
enim humana est tentatio. Est au
tem iuxta ecclesię decretum, ad iu
ramentum solenne ieiuno stoma
cho accedendum, nisi pro pace fiat
aut periculum sit in mora.

DIST. 40. Periocha.

Furti & adulteriꝝ prohibet lex edi
ta factum,

Quum desiderium lex vtriusq; ve
tat.

Sextum vltimę tabulę præceptũ
& ordine decalogi nonũ, quod
est de non concupiscenda pro
ximi vxore, & præceptum finale de
non appetēda qualibet re alterius,
differunt à duobus prioribus mœ
chiam & furtum prohibentibus. In
his enim prohibita sunt opera, in
āllis verò cōcupiscentia, ac per hoc
actus

LIBER III.

216

actus interiores. Quod autē lex vē-
tus manum tm̄ cōprimere dicitur,
non animum, quo ad cērimonialia
intelligi potest: vel etiam quod nō
ita generalis fit prohibitio concu-
piscentiæ, sicut in lege noua, quę &
ideo vtrunq; comprimere dicitur.
Littera autem occidēs lex vetus di-
citur, eo quod cōcupiscentiam quī-
dem mādato occasionaliter auget,
nec gratiam tribuit, quæ per Euan-
gelium datur abundantius. Hic &
littera legis ab Euāgelio distare di-
citur, quia in eis diuersa promissa,
sacramenta diuersa, diuersa quoq;
non quidem moralia, sed cēre-
monialia inueniuntur
præcepta.

Libri tertij finis.

K 7

Com.